

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om vikariehjälp för renskötare och lag om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om vikariehjälp för renskötare. Systemet med vikariehjälp föreslås i huvudsak motsvara 2014 års system med vikariehjälp och det tidsbundna försök som genomfördes 2010—2012.

Den föreslagna lagen gäller renskötare som har en obligatorisk pensionsförsäkring för lantbruksföretagare enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller har lämnat in en ansökan om en sådan försäkring. Dessutom ska renskötaren ensam eller tillsammans med en person under 18 år som är släkt med renskötaren i rakt nedstigande led och som varaktigt lever i renskötarens hushåll äga minst 50 inräknade renar.

Renskötaren skaffar sin vikarie själv, när han eller hon behöver vikariehjälp för att utföra renskötselarbeten på grund av arbetsoförmåga som orsakats av sjukdom eller olycksfall. Lantbruksföretagarnas pensions-

anstalt betalar ersättning till serviceproducenten enligt systemet med vikariehjälp inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten. Enligt förslaget kan kostnaderna ersättas om de orsakats av skötande av sådana vid tidpunkten för vikariehjälpen nödvändiga renskötselarbeten som renskötaren själv skulle ha utfört för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning, om inte renskötaren hade varit arbetsoförmögen.

Dessutom föreslås det i propositionen att lagen om pension för lantbruksföretagare ändras så att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts uppgifter utökas med uppgifter som hänför sig till verkställandet av systemet med vikariehjälp för renskötare.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
1.2 Bedömning av nuläget	3
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	4
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	5
3.1 Ekonomiska konsekvenser	5
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	6
3.3 Samhälleliga konsekvenser	6
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	6
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	6
DETALJMOTIVERING	7
1 LAGFÖRSLAG	7
1.1 Lagen om vikariehjälp för renskötare	7
1.2 Lagen om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare.....	14
2 IKRAFTTRÄDANDE	14
LAGFÖRSLAG	15
Lag om vikariehjälp för renskötare	15
Lag om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare.....	20
BILAGA	21
PARALLELLTEXT	21
Lag om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare.....	21

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge**1.1 Lagstiftning och praxis**

Renskötseln är av stor betydelse för renskötselområdet. Den säkerställer att bosättningen bevaras inom de regioner i norra Finland som har ett utflyttningsöverskott. Renskötseln är dessutom en nödvändig förutsättning för bevarande av den samiska kulturen. Renskötselarbetet har förändrats och blivit alltmer bindande och renskötarens arbetsmängd har likaså ökat. Dessutom har medelåldern bland renskötare blivit högre vilket för sin del inverkar på hur de orkar i sitt arbete.

Under åren 2010–2012 genomförde man ett försök med vikariehjälp för renskötare i enlighet med lagen om försök med vikariehjälp för renskötare (1265/2009). Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) svarade för verkställigheten av försöket. År 2013 hade renskötare inte lagstadgad möjlighet att få vikariehjälp, men för närvarande gäller den temporära lagen om vikariehjälp för renskötare år 2014 (968/2013).

Det nuvarande systemet fungerar i stort sett på samma sätt som det tidigare försöket. Lagen om vikariehjälp för renskötare år 2014 gäller renskötare som har en obligatorisk pensionsförsäkring för lantbruksföretagare enligt lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) eller har lämnat in en ansökan om en sådan försäkring. Dessutom ska renskötare ensam eller tillsammans med en person under 18 år som är släkt med renskötare i rakt nedstigande led och som varaktigt lever i renskötarens hushåll äga minst 50 inräknade renar.

LPA betalar ersättning till renskötare inom ramen för ett anslag i statsbudgeten för kostnader som renskötare har år 2014 på grund av att han eller hon skaffar sig en vikarie för att utföra renskötselarbeten. En förutsättning är att behovet av vikariehjälp orsakats av renskötarens arbetsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall.

Maximibeloppet av ersättningen har i försökslagen och även i den gällande lagen varit 17 euro per timme enligt nivån 2010. Enligt

2014 års nivå är ersättningen 18,64 euro. Maximiantalet vikariehjälpstimmar som ersätts per renskötare är 150. Kostnaderna kan ersättas om de orsakats av skötande av sådana vid tidpunkten för vikariehjälpen nödvändiga renskötselarbeten som renskötare själv skulle ha utfört för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning, om inte renskötare hade varit arbetsoförmögen.

Fram till utgången av augusti 2014 har 80 renskötare fått ersättning för vikariehjälp. Det totala beloppet av utbetalda ersättningar är ca 165 100 euro. Sammanlagt har 8 877 vikariehjälpstimmar ersatts, dvs. i genomsnitt 111 timmar per renskötare. Vikariehjälp har anlitats något mer år 2014 än under samma tid år 2012. Vid utgången av augusti 2012 hade sammanlagt 131 100 euro betalats i ersättning till 78 renskötare. Antalet vikariehjälpstimmar var 7 477, dvs. i genomsnitt 96 timmar per renskötare.

1.2 Bedömning av nuläget

I programmet för statsminister Jyrki Katainens regering har det skrivits in att en utredning om vikariehjälpen för renskötare görs och förutsättningarna för att etablera försöket utvärderas.

En utredning om försöket gjordes i LPA. Utredningen blev klar i slutet av februari 2012. Enligt den har försöket visat att vikariehjälpen för renskötare är viktig för renskötare och att det är motiverat att göra systemet permanent. Ett permanent vikariehjälpssystem skulle ge renskötare stöd att orka i sitt arbete och likaså minska förtidspensioneringar. Ett permanent vikariehjälpssystem skulle också göra renskötare mera jämlika med andra produktionsdjursuppfödare, exempelvis lantbruksföretagare och pålstdjursuppfödare.

Uppfödning av renar i inhägnad har blivit etablerad praxis vintertid i synnerhet i de mellersta och södra delarna av renskötselområdet. Renarna i inhägnaderna är på vintern helt beroende av människornas omvårdnad. Också annat renskötselarbete är säsongbetonat och om renskötare insjuknar mitt under pågående säsong äventyras hans eller hennes

utkomst. Om renskötaren drabbas av sjukdom kan följderna vara ödesdigra både för renarna och för renskötaren själv. Om renskötaren inte får hjälp med renskötseln kan djuren bli utan skötsel vilket orsakar dem lidanden. Om renskötaren arbetar trots att han eller hon är sjuk kan sjukdomen förvärras och dra ut på tiden.

Efter att riksdagens social- och hälsovårdsutskott hade behandlat den proposition (RP 154/2013 rd) som resulterade i att lagen stiftades konstaterade utskottet i sitt betänkande (ShUB 18/2013 rd) att erfarenheterna av försöket 2010—2012 talar för en permanentning av systemet med vikariehjälp till renskötarna.

Regeringen beslutade vid budgetmanglingen våren 2014 att föreslå permanentning av systemet med vikariehjälp för renskötare. Enligt statsrådets plan för de offentliga finanserna 2015—2018 föreslås ett årligt anslag på 300 000 euro för ändamålet. Ett lika stort årligt anslag reserverades också för den tid försöket med vikariehjälp pågick samt för 2014.

Det är fråga om ett fast tvåårigt reservationsanslag som inte får överskridas. Det finns skäl att hålla ersättningens maximibelopp per timme samt maximiantalet timmar som ersätts på en sådan nivå att anslaget räcker så bra som möjligt för hela årets behov. När försöket med vikariehjälp pågick räckte anslaget riktigt bra, men med beaktande av de senaste statistikuppgifterna verkar det som om efterfrågan på vikariehjälp håller på att växa sig betydligt större än vad den var i början av försöket.

När systemet med vikariehjälp för renskötare permanentas bör det beaktas att systemet överensstämmer med de regler för statligt stöd som hänför sig till Europeiska unionens konkurrenspolitik.

Europeiska kommissionen antog i juni 2014 riktlinjerna för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014—2020 (EUT C 204, 1 juli 2014). Samtidigt antogs kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*gruppun-*

dantagsförordningen för jordbrukssektorn). Om det nationella systemet överensstämmer med gruppundantagsförordningen anses den förenlig med den inre marknaden och behöver inte notifieras till kommissionen, dvs. godkännas av kommissionen i enlighet med artikel 108.3 i grundfördraget.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås att det stiftas en permanent lag om vikariehjälp för renskötare. Ett syfte med lagen är att ge renskötaren stöd att orka i arbetet, främja renskötarens hälsa och funktionsförmåga och således förbättra förutsättningarna för att bedriva renskötsel. Syftet är också att göra renskötarna mer jämlika med lantbruksföretagare och pälsdjursuppfödare. Bestämmelser om avbytarservice för lantbruksföretagare finns i lag 1231/1996 och om avbytarservice för pälsdjursuppfödare i lag 1264/2009.

Systemet fungerar i huvudsak på samma sätt som systemet med vikariehjälp år 2014, men i det görs de ändringar som krävs enligt gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn. Dessutom görs vissa ändringar som visat sig behövliga utifrån erfarenheterna från tillämpningen av den gällande lagen.

En renskötare som har en obligatorisk försäkring enligt lagen om pension för lantbruksföretagare eller har lämnat in en ansökan om en sådan försäkring ska få vikariehjälp. Bestämmelsen i försökslagen om att personen själv ska ha minst 50 inräknade renar betraktades som en nackdel i försöket. Det är vanligt i renskötselkulturen att till och med mycket unga barn har renar i eget namn. Barnets föräldrar har dock det faktiska ansvaret för skötseln av de renar som är i de minderåriga barnens namn. Enligt den gällande lagen ska även de inräknade renar som innehas av en person under 18 år som är släkt med renskötaren i rakt nedstigande led och som varaktigt lever i renskötarens hushåll beaktas i minimiantalet inräknade renar, förutsatt att renskötaren själv har minst en inräknad ren. Detta har visat sig vara en fungerande lösning och det föreslås att den även tas in i den föreslagna lagen.

Det föreslås att renskötaren skaffar sin vikarie själv, när han eller hon behöver vikariehjälp för att utföra renskötselarbeten på grund av arbetsoförmåga som orsakats av sjukdom eller olycksfall. För närvarande ska arbetsoförmåga visas med läkarintyg för tiden efter de sex första på varandra följande kalenderdagarna efter det att vikariehjälpens började. Avvikande från nuvarande praxis ska arbetsoförmåga även kunna visas med intyg av sjukskötare eller hälsovårdare. Utan intyg över arbetsoförmåga kan renskötaren få högst sju vikariehjälpdagar per kalenderår. Den föreslagna ändringen har visat sig nödvändig utifrån de erfarenheter av systemet som man hittills fått.

I gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn ställs det krav som avviker från den gällande lagen när det gäller betalning av ersättning. I stöd enligt gruppundantagsförordningen får det inte ingå betalningar till förmånstagaren, utan stödet ska betalas till den som tillhandahåller avbytar-service. I propositionen föreslås det att LPA betalar ersättningen direkt till den serviceproducent som renskötaren angett och som antecknats i forskottsuppbörsregistret. Avvikande från försöket och 2014 års system med vikariehjälp kan vikarien inte längre stå i anställningsförhållande till renskötaren.

I övrigt är förutsättningarna för betalning av ersättning till största delen oförändrade. Kostnaderna föreslås kunna ersättas om de orsakats av skötande av sådana vid tidpunkten för vikariehjälpens nödvändiga renskötselarbeten som renskötaren själv skulle ha utfört för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning, om inte renskötaren hade varit arbetsoförmögen.

Ersättning av kostnaderna förutsätter att renskötaren eller en familjemedlem inte direkt eller indirekt har producerat vikariehjälpstjänsten och vikarien inte är en familjemedlem till renskötaren. Ersättning betalas inte om en familjemedlem till renskötaren har haft möjlighet att sköta och förutsättningar att klara av de uppgifter som ingått i vikariehjälpens. Ersättning betalas bland annat inte heller för sådant renskötselarbete för vilket beviljats annat offentligt finansieringsstöd eller då det är fråga om förädling av en renprodukt, såvida det inte gäller arbete som är

nödvändigt med tanke på renproduktens hållbarhet.

Ersättningen föreslås vara högst 17 euro per timme enligt nivån för 2015. Maximibeloppet justeras årligen vid ingången av januari med den lönekoeficient som avses i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Ersättningens belopp kan inte överskrida det belopp som enligt överenskommelsen mellan serviceproducenten och renskötaren betalas i arbetsersättning till serviceproducenten.

Maximiantalet vikariehjälpstimmar som ersätts årligen fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Maximiantalet vikariehjälpstimmar som ersätts år 2015 är enligt övergångsbestämmelsen i den föreslagna lagen det samma som åren 2014 och 2011—2012, dvs. 150 timmar per renskötare. Enligt gruppundantagsförordningen kan avbytar-service i regel ges för högst tre månader per år och servicemottagare. I enlighet med detta föreslås det att vikariehjälp får anlitas för högst 90 dagar per kalenderår.

Enligt gruppundantagsförordningen ska stöd sökas skriftligen innan det arbete som omfattas av stödet inleds. I enlighet med detta föreslås det att renskötaren skriftligen ska ansöka om vikariehjälp hos LPA innan det arbete som vikariehjälpens omfattar inleds. Renskötaren ska i efterhand ansöka om ersättning för vikariehjälp hos LPA. LPA ska ge överklagbara beslut om renskötarens ansökningar och betala ersättningen för vikariehjälpens till serviceproducenten.

Enligt förslaget ska LPA få ersättning för kostnaderna för betalningen av ersättning för vikariehjälp för renskötare inom ramen för det anslag som anvisats ändamålet i statsbudgeten. Dessutom ska LPA betalas en skälig ersättning av statens medel för de förvaltningskostnader som verkställandet av systemet med vikariehjälp orsakar.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

I budgetproposition för 2015 har ett tvåårigt reservationsanslag på 300 000 euro under moment 33.80.42 (Statlig ersättning för kostnaderna för vikariehjälp för renskötare) reserverats för kostnaderna för vikariehjälp

för renskötare. Dessutom har det beräknats att sammanlagt 58 000 euro av det fasta anslag som föreslagits under moment 33.80.50 (Statlig ersättning för förvaltningsutgifterna för avbytarservicen för lantbruksföretagare och pålsdjursuppfödare) i budgetpropositionen används till de förvaltningskostnader som avbytarservicen för pålsdjursuppfödare och vikariehjälpen för renskötare orsakar LPA.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Avsikten är att fattandet av beslut om vikariehjälp för renskötare i enlighet med nuvarande praxis koncentreras till LPA och i huvudsak till två ombudsmän som är verksamma inom renskötselområdet. På så vis sker beslutsfattandet lokalt nära serviceanvändaren.

I enlighet med förslaget ska renskötaren på förhand ansöka om vikariehjälp och i efterhand om ersättning hos LPA. Detta ökar det administrativa arbetet jämfört med det nuvarande systemet där det inte görs någon separat ansökan om vikariehjälp.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Vid utgången av 2013 fanns det ca 1 010 renskötare med obligatorisk pensionsförsäkring. Av dem hade omkring 790 själv det antal renar som krävs för vikariehjälp, dvs. minst 50 inräknade renar under renskötselåret 2012—2013. Statistiken ger ingen information om hur många renskötare som uppfyller minimiantalet inräknade renar bara

tillsammans med exempelvis de renar som ägs av hans eller hennes minderåriga barn. I samband med beredningen av propositionen uppskattades att ungefär 150 renskötare per år kommer att anlita vikariehjälp.

Vikariehjälpen ger renskötaren stöd att orka i sitt arbete. Den främjar dessutom renskötarnas möjligheter att utöva sin näring och få sin utkomst av den, vilket är en förutsättning för renskötselnäringens fortbestånd. I synnerhet under de säsongbetonade arbetstopparna i renskötselarbetet kan arbetet i hela renbeteslaget försvåras om någon av renskötarna insjuknar. Renskötseln har stor betydelse för renskötselområdet, eftersom den säkerställer att bosättningen bevaras inom de regioner i norra Finland som har ett utflytningsöverskott. Renskötseln är en väsentlig del av den samiska kulturformen som tryggas i grundlagen.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med LPA. Renbeteslagsföreningen, Sametinget, Suomen porosaamelaiset ry och jord- och skogsbruksministeriet har hörts i samband med beredningen.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lagen om vikariehjälp för renskötare**

1 §. Lagens tillämpningsområde och beaktande av Europeiska unionens lagstiftning. Det föreslås att de grundläggande elementen i fråga om vikariehjälp för renskötare i 1 mom. i huvudsak ska vara desamma som i lagen om vikariehjälp för renskötare år 2014.

Vikariehjälpssystemet ska fortfarande finansieras med ett tvåårigt reservationsanslag som anvisats i statsbudgeten. Eftersom reservationsanslaget inte får överskridas, kan det inte föreskrivas att renskötaren ska ha ovillkorlig rätt att få ersättning för vikariehjälp.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att också gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn ska iakttas vid verkställigheten av lagen. Genom bestämmelserna i den föreslagna lagen kompletteras Europeiska unionens lagstiftning till den del det är behövligt ur nationellt perspektiv. Största delen av kraven i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn framgår direkt av den föreslagna lagen. Bland annat följande krav är sådana som enbart framgår av gruppundantagsförordningen:

- Vikariehjälp kan beviljas endast om renskötaren bedriver sådan renskötsel som motsvarar definitionen av mikroföretag enligt artikel 2.2 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn. Detta krav framgår av artikel 1.1 a i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn.

- Vikariehjälp kan inte beviljas om renskötaren bedriver sådan renskötsel som motsvarar definitionen av företag i svårigheter enligt artikel 2.14 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn. Detta krav framgår av artikel 1.6 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn.

- Vikariehjälp kan inte beviljas om den renskötsel som renskötaren bedriver är föremål för ett oreglerat återbetalningskrav till följd av ett tidigare kommissionsbeslut som förklarar ett stöd olagligt och oförenligt med den inre marknaden. Detta krav framgår av

artikel 1.5 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn.

2 §. Renskötare. I paragrafen anges att renskötare som bedriver renskötsel såsom företagare är målgrupp för vikariehjälp. Företagarstatus påvisas genom en lagstadgad företagarpensionsförsäkring. Renskötarna omfattas av en i 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) avsedd försäkring, dvs. en så kallad obligatorisk LFöPL-försäkring.

Vikariehjälp är avsedd för personer för vilka renskötseln är en betydande del av företagsverksamheten. Därför föreslås det att det i paragrafen föreskrivs att renskötaren måste ha minst 50 renar. Eftersom antalet inräknade renar tas som grund för arbetsinkomsten i LFöPL-försäkringen, är det med tanke på enhetligheten på sin plats att också ta antalet inräknade renar som förutsättning för att få vikariehjälp.

Det föreslås att i minimiantalet inräknade renar även beaktas de inräknade renar som ägs av en person under 18 år som är släkt med renskötaren i rakt nedstigande led och som varaktigt lever i renskötarens hushåll. En förutsättning är att renskötaren själv äger minst en inräknad ren. Adoptivbarn jämställs med biologiska barn.

Äganderätten och minimiantalet renar framgår av den renlängd som senast fastställts och som är tillgänglig vid tidpunkten för vikariehjälp. De ändringar i äganderätten och antalet inräknade renar som gjorts efter fastställandet av renlängden ska beaktas bara om renbeteslagets styrelse har fastställt ändringen före den tidpunkt vid vilken vikariehjälp utförs.

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras de begrepp som är centrala med tanke på lagens tillämpningsområde. Definitionen av renskötselarbete i 1 punkten behövs för att visa för vilka uppgifter den vikariehjälp som avses i lagen kan ordnas. Sådant renskötselarbete som avses i bestämmelsen utförs för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning. Arbetet kan omfatta exempelvis vallning, drivning, skiljning, farmuppfödning, tillskottsutfodring och märkning av renar. Renskötselarbete omfattar också uppfö-

rande och reparation av rengården, sökande av skador orsakade av rovdjur och arbete för att förhindra sådana skador, förebyggande av skador på odlingar, slakt samt förädling av renprodukter. Insamling av foder för tillskottsutfodring är också renskötselarbete, om det inte är fråga om spannmålsodlingsarbete som har beaktats i LFöPL-försäkringen då arbetsinkomsten av odlad jordbruksmark har fastställts.

Verksamhet som bedrivs i samband med renskötsel och som ska betraktas som ett separat företag omfattas inte av LFöPL-försäkringen. Om ett särskilt andelslag exempelvis har bildats för slakt är arbete som utförs för dess räkning inte sådant renskötselarbete som ska LFöPL-försäkras. Sådant arbete är inte heller t.ex. uppförande av skyddsgården vid riksgränsen, liksom inte heller arbete i samband med byggande och renovering av renvaktarstugor, eftersom arbetena i fråga inte utförs för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning, utan exempelvis för Renbeteslagsföreningens räkning.

Definitionen av familjemedlem i 2 punkten och den kompletterande definitionen av make i 3 punkten behövs av tre orsaker. Med hjälp av definitionerna preciseras dels för vems räkning renskötselarbeten kan utföras med den vikariehjälp som lagen avser, dels vem som kan fungera som vikarie. Dessutom behövs begreppet familjemedlem vid prövning av om renskötaren hade haft möjlighet att låta en familjemedlem utföra arbetet.

Det föreslås att som familjemedlem betraktas make samt person som inte fyllt 18 år och som varaktigt lever i renskötarens hushåll och är släkt med renskötaren eller dennes make i rakt nedstigande led. Adoptivbarn jämställs med biologiska barn. Med make avses äkta make samt person som fortgående lever i gemensamt hushåll med renskötaren under äktenskapsliknande förhållanden. I enlighet med 8 § 4 mom. i lagen om registrerat partnerskap (950/2001) betraktas även en part i ett partnerskap enligt den lagen som make.

4 §. Förutsättningar för erhållande av vikariehjälp. Förutsättningarna för att få vikariehjälp är i huvudsak desamma som i lagen

om vikariehjälp för renskötare år 2014. Enligt 1 mom. är en förutsättning att behovet av vikariehjälp orsakats av renskötarens arbetsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall.

Arbetsoförmåga ska visas med intyg av läkare, sjukskötare eller hälsovårdare. I bestämmelsen preciseras när intyg över arbetsoförmåga ska visas. För sju vikariehjälpssdag per kalenderår behövs inget intyg. För närvarande krävs läkarintyg för tiden efter de sex första på varandra följande kalenderdagarna efter det att vikariehjälpens började. I praktiken har det i vissa fall rätt oklarhet om när det är fråga om ny vikariehjälp och när det är fråga om förlängning av tidigare vikariehjälp. Utöver läkarintyg är det motiverat att godkänna även intyg av sjukskötare eller hälsovårdare, eftersom det inom renskötselområdet kan vara mycket lång väg till läkare.

Enligt 2 mom. kan renskötare inte få vikariehjälp under den tid han eller hon i enlighet med arbetspensionslagarna får full invalidpension eller rehabiliteringsunderstöd som motsvarar full invalidpension, eftersom vikariehjälpens främst är avsedd för sådan arbetsoförmåga som betraktas som tillfällig. Genom de ovan nämnda pensionssystemen ersätts en persons långvariga eller bestående inkomstbortfall. Därför är det inte ändamålsenligt att samtidigt betala en vikariehjälpersättning som hänför sig till renskötarens förvärvsverksamhet. Stadgandet innehåller inte den arbetslöshetspension som i gällande lag nämns som pension som utgör hinder för vikariehjälpersättningen, eftersom arbetslöshetspension inte längre betalas efter 2014.

5 §. Arbeten som ersättningen grundar sig på. Av 1 mom. framgår för vilka uppgifter den vikariehjälp som avses i lagen kan anlitas. Det renskötselarbete som man låter utföra med vikariehjälp ska ha varit nödvändigt vid tidpunkten för vikariehjälpens i den mening att arbetet inte kunde ha flyttats till en senare tidpunkt. Det finns skäl att bedöma arbetets karaktär ur ett helhetsperspektiv med beaktande av vilka konsekvenser det skulle få om arbetet flyttades till en senare tidpunkt. Uppförande och reparation av rengården eller reparation av snöskotrar och andra arbetsredskap som behövs i renskötseln är exempelvis i de flesta fall inte sådana arbeten som är

bundna till en viss tidpunkt och därför kan de inte betraktas som nödvändiga arbeten vid vikariehjälpstidpunkten, men i vissa fall kan de vara det. Om t.ex. en snöskoter går sönder precis före eller mitt under de brådaste renskötselarbetena kan reparation av snöskotern dock betraktas som ett nödvändigt arbete. Även vikariehjälpens periodens längd inverkar på de arbeten som bedöms som nödvändiga. Under en kort vikariehjälpstidperiod är städning av renfarmen sällan en nödvändig uppgift, men under en längre vikariehjälpstidperiod kan den bli det.

Sådana renskötselarbeten som renskötaren skulle ha utfört för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning om han eller hon inte hade blivit arbetsoförmögen kan skötas med vikariehjälpen. I renskötseln ingår många sådana uppgifter som kräver särskild yrkesskicklighet och styrka och ofta är det en av familjemedlemmarna som utför dessa även för de övriga familjemedlemmarnas räkning. Enligt renskötellagen har renbeteslaget till uppgift att sörja för att de arbeten som hör till renskötseln blir utförda. Rensköterna ska delta i de arbeten som utförs för renbeteslagets räkning så att renbeteslagets övriga delägares intressen inte kränks. Ett arbete som utförs för renbeteslagets räkning är också ett arbete som utförs för de egna renarnas bästa. Därför är det motiverat att vikariehjälpen utsträcks till att gälla även arbete som utförs för renbeteslagets räkning.

I 2 mom. anges de förutsättningar som ytterligare ska uppfyllas för att vikariehjälpen ska berättiga till ersättning. Bestämmelsen i 1 punkten hänför sig till familjemedlemmens ställning i renskötselarbetet. Enligt den förutsätts det att en familjemedlem till renskötaren inte hade haft möjlighet att utföra de arbeten för vilka renskötaren skaffat en vikarie som inte hör till familjen. Vid bedömning av om en make hade haft möjlighet att sköta de uppgifter som ingår i vikariehjälpen bör det beaktas om maken i allmänhet deltar i renskötseln och om han eller hon har den yrkesskicklighet som behövs i arbetena. Om maken även i övrigt deltar i renskötseln kan det i regel antas att han eller hon deltar i skötseln även i situationer då hans eller hennes make är arbetsoförmögen, i synnerhet om maken själv har renar och har en LFöPL-försäkring

som baserar sig på renskötselarbete. Man kan dock inte förutsätta att maken deltar i sin makes renskötselarbeten när denne är arbetsoförmögen, om det är orimligt med tanke på omfattningen av hans eller hennes egna renskötselarbeten. Vid prövning av en minderårig familjemedlems möjligheter att sköta de uppgifter som ingår i vikariehjälpen bör hans eller hennes ålder beaktas. Det kan inte förutsättas att ett barn som inte fyllt 15 år deltar i renskötselarbetet. Till undantagen hör även situationer där man kan förutsätta att ett barn som inte fyllt 18 år utför renskötselarbetena.

Enligt 2 punkten kan vikariehjälp inte anlitas för att utföra sådana arbeten för vilka annat offentligt finansieringsstöd beviljats. För de kostnader som uppförande av stängsel orsakar renbeteslaget beviljas exempelvis understöd enligt lagen om finansiering av renhushållning och naturnäringsgar (45/2000). Däremot är t.ex. ett i 14 § i lagen om nationellt stöd för jordbruk och trädgårdsodling (1559/2001) avsett stöd som baserar sig på antalet djur inte något hinder för beviljande av ersättning för vikariehjälp som utförs för renskötselarbete, eftersom det inte är fråga om ett stöd som beviljats för utförande av en viss uppgift.

Enligt 3 och 4 punkten kan vikariehjälp inte anlitas för skötsel av uppgifter som renbeteslaget låter utföra i anställnings- eller uppdragsförhållande, eller då det är fråga om förtroende- eller förvaltningsuppdrag eller andra motsvarande uppdrag. Ett renbeteslags förtroende- eller förvaltningsuppdrag eller andra motsvarande uppdrag utförs exempelvis av arbetsledare, räknare, värderingsmän, renvårdare, vicevårdare, övriga styrelsemedlemmar samt av revisorer och revisorssuppleanter.

Enligt 5 punkten kan vikariehjälp inte anlitas för förädling av en renprodukt, om det inte är fråga om ett arbete som är nödvändigt med tanke på produktens hållbarhet.

6 §. Vikarien. I enlighet med nuvarande praxis ska renskötaren själv skaffa sin vikarie. I renskötselarbetet krävs god lokalkännedom av vikarien, eftersom renskötselmetoderna varierar såväl regionalt som i de enskilda renbeteslagen. Därför är det viktigt att renskötaren själv får välja sin vikarie.

I stöd enligt gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn får det inte ingå några direkta betalningar till förmånstagaren, utan stödet ska betalas till den som tillhandahåller avbytarservice. I gruppundantagsförordningen har begreppet förmånstagare tolkats i en ganska vid bemärkelse, så att begreppet utöver mottagaren av vikariehjälpen även omfattar hans eller hennes familjemedlemmar. I gruppundantagsförordningen betonas att när leverantören väljs ut bör vederbörlig hänsyn tas till tillämpliga regler för offentlig upphandling och till principerna om insyn, öppenhet och icke-diskriminering i urvalsförfarandet. I 1 mom. föreslås därför bestämmelser om att renskötaren får skaffa vikariehjälpen endast av en serviceproducent som antecknats i förskottsuppbörsregistret och inte längre får ha en vikarie i anställningsförhållande.

Av ovan nämnda skäl kan en familjemedlem till renskötaren enligt 2 mom. inte längre vara vikarie.

Utöver den föreslagna paragrafen ska artikel 23.4 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn beaktas. Enligt den får tjänsten inte tillhandahållas av producentgrupper och producentorganisationer om medlemskap i sådana grupper eller organisationer utgör ett villkor för att få tillgång till tjänsten.

7 §. Maximitiden för vikariehjälp per år. Det reservationsanslag som står till förfogande för finansieringen av vikariehjälpen får inte överskridas. Därför är det viktigt att på ett så tillförlitligt sätt som möjligt på förhand säkerställa att kostnaderna kan täckas med det disponibla anslaget. Vikariehjälpssystemet ska dessutom uppfylla kraven på likabehandling. Därför föreslås det att vikariehjälpen liksom för närvarande begränsas till en årlig maximitid som är lika för alla renskötare.

Det är motiverat att maximitiden för vikariehjälp fastställs i timmar. I renskötselarbetet kan arbetsdagarna vara av mycket varierande längd beroende på tidpunkten för vikariehjälpen. Under de brådaste tiderna pågår arbetsdagarna nästan dygnet runt och på motsvarande sätt kan renskötselarbetet under lugna perioder skötas på några få timmar.

Det föreslås att maximiantalet vikariehjälpstimmar som ersätts under ett kalenderår fastställs genom social- och hälsovårdsministeriets förordning före utgången av det föregående kalenderåret. Då vet man hur stort det reservationsanslag som fastställts för följande år i statsbudgeten är. I samband med beredningen uppskattades det att det reservationsanslag som står till förfogande 2015 räcker till för vikariehjälp vars maximitid är densamma som under 2011—2012 och 2014, dvs. 150 timmar. I ikraftträdandebestämmelsen i 25 § 2 mom. i lagförslaget anges maximitiden för 2015.

Enligt gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn får den totala varaktigheten av ersättandet på basis av sjukdom vara begränsad till tre månader per år och stödmottagare. Därför föreslås det att vikariehjälp får anlitas för högst 90 dagar per kalenderår.

8 §. Ersättning som betalas för vikariehjälp. Enligt 1 mom. är ersättningen för vikariehjälp högst 17 euro per timme enligt nivån för 2015. Ersättningen för 2014 är 18,64 euro per timme. Nivån på ersättningen måste sänkas med 1,64 euro per timme, för att det anslag som föreslagits i statsbudgeten för 2015 ska räckas till ersättning enligt det antal maximitimmar som avses i 7 § i lagförslaget. I fråga om mervärdesskattens andel ska ersättning inte betalas. Renskötaren är skyldig att ersätta serviceproducenten de kostnader som statens ersättning inte omfattar, mervärdesskattens andel medräknat. Beloppet ska justeras årligen med en lönekoeficient.

Enligt 2 mom. ska som ersättning betalas enbart det timpris som renskötaren och serviceproducenten kommit överens om, om det priset är mindre än maximiersättningen enligt 1 mom.

I 3 mom. föreskrivs det att ersättningen för vikariehjälp betalas till serviceproducenten i enlighet med kraven i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn.

9 §. Ansökan om vikariehjälp. Enligt 1 mom. ska renskötaren ansöka om vikariehjälp hos LPA. Ansökan kan skickas till LPA:s huvudkontor eller lämnas in till närmaste LPA-ombudsman. I enlighet med kraven i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn ska vikariehjälp sökas skriftligen innan det arbete som vikariehjälpen om-

fattar inleds. Vikariehjälp ska sökas både när ett nytt behov av vikariehjälp börjar och när vikariehjälp för samma behov fortsätter efter ett avbrott.

Enligt 2 mom. 1 punkten behövs ingen separat ansökan, om renskötaren redan tidigare har lämnat LPA ett intyg av hälsovårdare, sjukskötare eller läkare av vilket framgår hans eller hennes arbetsförmåga när vikariehjälp i fråga börjar. Ersättning för vikariehjälp ska sökas senast den kalendermånad som följer efter den tidpunkt då vikariehjälp utfördes. Bestämmelser om detta finns i 10 § i lagförslaget. Enligt den föreslagna 2 mom. 2 punkten behöver ingen separat ansökan om vikariehjälp göras, om vikariehjälp fortsätter så att ansökan om ersättning på basis av föregående ansökan om vikariehjälp ännu inte har lämnats in.

Av ansökan och dess bilagor ska enligt 3 mom. framgå de uppgifter som behövs för att vikariehjälp ska beviljas. I artikel 6.2 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn anges vilka uppgifter som åtminstone ska framgå av ansökan om stöd. Dessa är företagets namn och storlek, beskrivning av projektet eller verksamheten inklusive start- och slutdatum, plats för projektet eller verksamheten, förteckning över stödberättigande kostnader samt typ och belopp av offentlig finansiering som behövs för projektet eller verksamheten. Av ansökan ska dessutom framgå de omständigheter som förutsätts enligt den nationella lagstiftningen. De uppgifter som nämns i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn ska ges skriftligen. En del av de behövliga uppgifterna, t.ex. slutdatumet för vikariehjälp, kan lämnas in till LPA i samband med den ansökan om ersättning som avses i 10 §.

10 §. Ansökan om ersättning. Renskötaren ska i efterhand ansöka om ersättning för vikariehjälp hos LPA. Ansökan om ersättning kan lämnas in till antingen LPA:s huvudkontor eller närmaste LPA-ombudsman. Ansökan ska göras senast den kalendermånad som följer efter den tidpunkt då vikariehjälp utfördes. En kort tidsfrist är nödvändig för att det ska vara möjligt att så noga som möjligt kunna följa att det disponibla reservationsanslaget räcker till. Ersättning kan beviljas även om ansökan lämnas in för sent, om det på

grund av dröjsmålet skulle vara oskäligt att vägra sökanden ersättning.

Enligt 31 § i förvaltningslagen (434/2003) ska en part lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden. Av det föreslagna 2 mom. framgår de omständigheter som särskilt ska uppges vid ansökan om ersättning för vikariehjälp. Serviceproducentens faktureringsuppgifter är exempelvis sådana övriga uppgifter som behövs för betalning av ersättning och som avses i 6 punkten. Till ansökan ska enligt 3 mom. fogas serviceproducentens bekräftelse av omständigheter som inverkar på beviljandet av ersättning.

11 §. Utlåtanden. Enligt 1 mom. ska renvärderna ge LPA ett utlåtande där han eller hon ger en bedömning av om förutsättningarna för vikariehjälp och ersättande av kostnaderna uppfylls. Renvärden känner renbeteslagets renskötare och antalet renar de äger samt vilka renskötselarbeten som utförs inom renbeteslagets område. Sålunda kan han eller hon bäst bedöma om de förutsättningar för vikariehjälp och betalning av ersättning som avses i 2, 4 och 5 § uppfylls. Det är meningen att renvärderna också ska ta ställning till om antalet arbetstimmar som vikarien utfört står i rätt proportion till det arbete som enligt anmälan har utförts. Utlåtandet ska ges av renvärderna i det renbeteslag där den renskötare som anlitat vikariehjälp är delägare. Om renvärderna har förhinder ges utlåtande av den vicevärd som avses i 19 § 2 mom. i renskötellagen. Om också vicevärden har förhinder ges utlåtandet av den delägare i renbeteslaget som renbeteslagets styrelse har valt till ersättare för renvärderna. Så snart det framgått att vikariehjälp behövs ska renskötaren underrätta renvärderna eller dennes ställföreträdare om att vikariehjälp anlitas, så att renvärderna eller ställföreträdaren i ett så tidigt skede som möjligt har möjlighet att bedöma situationen med tanke på det utlåtande han eller hon ska ge.

Med stöd av 2 mom. kan LPA vid behov även begära utlåtande av renbeteslagets styrelse, om ansökan om ersättning för kostnaderna står i strid med renvärdens utlåtande eller om det annars behövs för att ärendet ska kunna utredas.

12 §. Beslutsfattande och betalning av ersättning. Avsikten är att beslutsfattandet om

ersättning för vikariehjälp liksom för närvarande koncentreras till två LPA-ombudsmän inom renskötselområdet. På så vis sker beslutsfattandet lokalt nära den som använder tjänsterna. I servicen ska säkerställas att den samiska språklagen (1086/2003) iakttas.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om utformande och undertecknande av beslut i analogi med vad som föreskrivs om LPA:s beslut i enlighet med lagen om pension för lantbruksföretagare. Ett beslut delges genom vanlig delgivning i enlighet med 59 § i förvaltningslagen. Vanlig delgivning sker genom post till mottagaren och mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas.

I 2 mom. föreskrivs det om hur ersättning betalas.

13 §. Återkrav av ogrundad ersättning. I paragrafen föreslås bestämmelser om återbetalning av ersättning som betalats utan grund. Huvudregeln som framgår av 1 mom. är att en förmån som en renskötare har fått utan grund ska återkrävas. Renskötaren är skyldig att betala de kostnader som betalningen av den ogrundade ersättningen orsakat LPA, som ska redovisa kostnaderna till staten.

Enligt 2 mom. kan LPA helt eller delvis avstå från att återkräva en ersättning, om detta anses skäligt och om betalningen av den inte kan anses ha berott på renskötarens eller dennes företrädares svikliga förfarande. Renskötaren anses ha förfarit svikligt om han eller hon har medverkat till att den ogrundade ersättningen har betalats exempelvis genom att försumma sin anmälningsskyldighet enligt 18 § i den föreslagna lagen. Vid prövning av om man ska avstå från återkrav eller inte bör man bl.a. beakta renskötarens möjlighet att upptäcka felet samt hans eller hennes ekonomiska ställning. Man kan dock avstå från återkrav utan skälighetsprövning, om det belopp som ska återkrävas är litet. Beloppet kan anses litet åtminstone när de kostnader återkravet ger upphov till för förvaltningen är större än den förmån som fås utan grund.

Beslut om återkrav ska fattas inom fem år från den dag den ogrundade ersättningen betalades, om inte något annat följer av Europeiska unionens lagstiftning. Ersättning som betalas för vikariehjälp för renskötare ska betraktas som sådant stöd som avses i artikel

107 i EUF-fördraget, och således tillämpas också unionens lagstiftning på återkrav. Sådan jämkning av återkrav som avses i den föreslagna paragrafen begränsar sig således endast till de fall där beviljandet och betalningen av stödet inte har stridit mot reglerna för statligt stöd till jordbruket. Närmare bestämmelser om återkrav av stöd som strider mot reglerna för statligt stöd finns bl.a. i rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. På återkrav ska enligt artikel 15 i den förordningen en preskriptionstid på tio år tillämpas.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om en dröjsmålsränta för ersättning som ska återkrävas.

Enligt 4 mom. preskriberas en fordran som fastställts genom ett beslut om återkrav efter fem år, i enlighet med lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

14 §. Ändringssökande. Ett beslut som LPA meddelat med stöd av den föreslagna lagen får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Med beaktande av den ringa mängden ärenden som gäller vikariehjälp för renskötare är det motiverat att koncentrera besvären till en förvaltningsdomstol. Den lämpligaste besvärsmyndigheten är Norra Finlands förvaltningsdomstol inom vars domkrets renskötselområdet är beläget.

Hänvisningen till förvaltningsprocesslagen (586/1996) innebär bl.a. att bestämmelserna i 22 § i förvaltningsprocesslagen tillämpas, enligt vilka besvär ska anföras inom 30 dagar från att beslutet delgivits. Med avvikelse från huvudregeln i 26 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen föreslås det i propositionen att besvärsskriften ska lämnas in till LPA och inte till förvaltningsdomstolen. Detta är motiverat för att rättelseförfarandet enligt 2 mom. ska ske smidigt. Med hjälp av rättelseförfarandet kan ett felaktigt beslut rättas på ett smidigt sätt utan att förvaltningsdomstolen belastas.

I 3 mom. föreskrivs det om överklagande hos högsta förvaltningsdomstolen. Eftersom rättelseförfarandet och en oberoende förvaltningsdomstolsbehandling kan anses tillräckliga med avseende på rättssäkerheten, föreslås det att överklagande hos högsta förvaltningsdomstolen ska vara möjligt bara om

högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

15 §. Allmän ledning, styrning och övervakning samt verkställighet. Vikariehjälpen bidrar till att renskötarna orkar i sitt arbete och den ersättning som betalas för detta förbättrar deras personliga sociala trygghet. Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av vikariehjälpssystemet hör till social- och hälsovårdsministeriet. LPA ska svara för verkställigheten av lagen.

16 §. Statens ersättning för kostnaderna för vikariehjälpen. Enligt 1 mom. betalas det av statens medel ersättning till LPA för de kostnader som vikariehjälpen för renskötarna orsakar. Ersättningen ska täcka de kostnader som LPA betalar till serviceproducenterna. Social- och hälsovårdsministeriet ska årligen inom ramen för det anslag som anvisats ändamålet i statsbudgeten till LPA betala ett förskott i två lika stora poster i januari och juli.

Enligt 2 mom. ska LPA lämna social- och hälsovårdsministeriet en utredning över de faktiska kostnaderna för det föregående året senast den 20 maj följande år. Ministeriet ska fastställa det slutliga beloppet av statens ersättning senast den 25 juni.

I 3 mom. föreskrivs om användningen av förskott som betalats till för stort belopp. Om de förskott som under kalenderåret betalats till LPA överstiger det slutliga beloppet av statens ersättning, ska den överstigande delen inte återbetalas till staten, utan LPA ska använda den för det pågående årets kostnader.

17 §. Statens ersättning för förvaltningskostnader. Enligt 1 mom. ska en skälig ersättning av statens medel för de förvaltningskostnader som vikariehjälpen orsakar betalas till LPA. Ersättningen bestäms på kalkylmässiga grunder vilket innebär att man inte behöver redovisa till staten hur ersättningen har använts.

Enligt 2 mom. beslutar social- och hälsovårdsministeriet om ersättningens belopp. Avsikten är att ersättningen fastställs och betalas i samband med LPA:s förvaltningskostnader för avbytarservice för lantbruksföretagare och pålsdjursuppfödare.

18 §. Renskötarens anmälningsskyldighet. En renskötare är skyldig att såväl på eget initiativ som på LPA:s begäran meddela LPA

sådana uppgifter som inverkar på erhållandet av vikariehjälp eller ersättning för vikariehjälp eller på ersättningsbeloppet.

19 §. Serviceproducentens anmälningsskyldighet. Serviceproducenten är skyldig att såväl på eget initiativ som på LPA:s begäran meddela LPA sådana uppgifter som inverkar på erhållandet av ersättning för vikariehjälp eller på ersättningsbeloppet.

20 §. Sekretess och utlämnande av uppgifter. Eftersom försäkringsuppgifter enligt lagen om pension för lantbruksföretagare behandlas i samband med vikariehjälpssärenden motsvarar 1 mom. 139 § i lagen om pension för lantbruksföretagare. I 2 mom. konstateras det att skatteförvaltningen har rätt att av LPA få uppgifter som LPA förfogar över och som behövs för beskattningen och som gäller enligt denna lag betalda ersättningar, mottagarna av ersättningarna och vikariehjälpen samt kostnaderna som ersättningarna grundar sig på. Med mottagare av ersättning avses här den serviceproducent till vilken ersättning har betalats i enlighet med 8 §.

21 §. Rätt att få uppgifter. I princip ska renskötaren och serviceproducenten själva ge LPA de uppgifter som behövs för att ett ärende som gäller erhållande av vikariehjälp och ersättning för vikariehjälp ska kunna avgöras. I undantagsfall kan LPA ha behov av att även från andra håll få sekretessbelagda uppgifter som närmast gäller pensioner som beviljats renskötaren eller en renskötarens eller serviceproducentens företagsverksamhet. Sådana uppgifter kan finnas hos renvärdar och renbeteslag samt hos skattemyndigheten, pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser eller andra pensionsanstalter. Uppgifter hos Befolkningsregistercentralen och magistraterna kan behövas närmast för att fastställa om en person är familjemedlem till renskötaren. Uppgifter hos Landsbygdsverket kan behövas närmast vid utredning av om förutsättningsarna enligt artikel 1 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn uppfylls. I paragrafen föreskrivs skyldighet för nämnda instanser att lämna ut uppgifter till LPA, om uppgifterna är nödvändiga för att ett ärende som gäller vikariehjälp eller ersättning för vikariehjälp ska kunna avgöras, för att åtgärder i ärendet ska kunna genomföras eller för att uppgifter som lämnats till LPA för verk-

ställigheten av denna lag ska kunna kontrolleras.

22 §. LPA:s rätt att använda uppgifter som erhållits i andra ärenden. Enligt paragrafen har LPA rätt att vid behandlingen av ett ärende som gäller vikariehjälp eller ersättning för vikariehjälp också använda de uppgifter som LPA har fått för skötseln av sina övriga lagstagnade uppgifter. LPA får använda dessa uppgifter endast om det är uppenbart att dessa uppgifter påverkar beviljandet av vikariehjälp eller den ersättning som ska betalas och uppgifterna enligt lag ska beaktas vid beslutsfattandet. Dessutom förutsätts det att LPA också annars har rätt till dessa uppgifter. Den föreslagna möjligheten att använda uppgifterna behövs för att LPA inte ska behöva skaffa samma uppgifter som den redan förfogar över en gång till. Enligt paragrafen ska LPA på förhand underrätta den som ansöker om vikariehjälp och ersättning om att uppgifterna eventuellt kommer att användas. Om saken har nämnts på ansökningsblanketten anses det att man underrättat om saken på förhand.

23 §. Bevarande av handlingar. Enligt paragrafen ska handlingar som gäller beviljande av och ersättning för vikariehjälp bevaras den tid som anges i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn, om inte arkivverket har bestämt att handlingarna ska bevaras varaktigt. Enligt artikel 13 i gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn ska medlemsstaterna föra detaljerade register med den information och de styrkande handlingar som behövs för att fastställa att alla villkor i gruppundantagsförordningen är uppfyllda. Sådana register ska bevaras i tio år från den dag då det sista stödet beviljades enligt en stödordning.

24 §. Avbrytande av betalning av ersättning. Kostnaderna för vikariehjälp kan ersättas inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten. Avsikten är att maximiantalet vikariehjälpstimmor dimensioneras så att an-

slaget räcker för hela kalenderåret. Trots det är det möjligt att anslaget tar slut mitt under året. Med tanke på sådana situationer föreslås det i paragrafen bestämmelser om möjlighet att avbryta prövningen av ansökningar om vikariehjälp och betalningen av ersättningar. Bestämmelser om avbrytande ska utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Avbrytande kan i undantagsfall också behövas i sådana fall där Europeiska unionens lagstiftning kräver det.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om förfarandena i sådana situationer där vikariehjälp som ordnats innan avbrottet börjat gälla inte kan ersättas till fullt belopp på grund av brist på medel. Den obetalda ersättningen kan betalas följande år av det anslag som anvisats för kostnaderna för vikariehjälp för renskötare i statsbudgeten för det året.

25 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att maximiantalet vikariehjälpstimmor som ersätts 2015 är detsamma som 2011—2012 och 2014, dvs. 150 timmar.

1.2 Lagen om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare

114 §. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts uppgifter. LPA:s uppgifter kommer att utökas i och med att den föreslagna lagen om vikariehjälp för renskötare träder i kraft. Enligt förslaget ska ett omnämnande av de nya uppgifterna fogas till 1 mom. 9 punkten.

2 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om vikariehjälp för renskötare**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

*Lagens tillämpningsområde och beaktande
av Europeiska unionens lagstiftning*

Kostnaderna för den vikariehjälp som renskötaren själv ordnat ersätts inom ramen för ett anslag i statsbudgeten i enlighet med denna lag.

Vid verkställigheten av denna lag iakttas dessutom kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn).

2 §

Renskötare

Denna lag tillämpas på sådana renskötare som ensamma eller tillsammans med en person under 18 år som är släkt med renskötaren i rakt nedstigande led och som varaktigt lever i renskötarens hushåll äger minst 50 i 5 § i renskötsellagen (848/1990) avsedda inräknade renar. Dessutom krävs det att renskötaren är skyldig att teckna en försäkring enligt 10 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) och att han eller hon antingen har en sådan försäkring eller har lämnat in ansökan om en sådan försäkring.

Åganderätten och antalet renar baserar sig på den renlängd enligt 30 § i renskötsellagen som senast fastställts och är tillgänglig vid tidpunkten för vikariehjälpen. En ändring som gjorts i renlängden efter fastställandet

beaktas bara om renbeteslagets styrelse fastställer ändringen före den tidpunkt vid vilken vikariehjälpen utförs.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) renskötselarbete sådant arbete med renskötsel som ska försäkras enligt lagen om pension för lantbruksföretagare,

2) familjemedlem make samt person som inte fyllt 18 år och som varaktigt lever i renskötarens hushåll och är släkt med renskötaren eller dennes make i rakt nedstigande led,

3) make äkta make samt person som fortgående lever i gemensamt hushåll med renskötaren under äktenskapsliknande förhållanden.

4 §

Förutsättningar för erhållande av vikariehjälp

Renskötare kan erhålla sådan vikariehjälp som avses i denna lag, om behovet av vikariehjälp orsakats av renskötarens arbetsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall. Arbetsoförmågan ska visas med intyg av läkare, sjukskötare eller hälsovårdare till den del antalet vikariehjälpdagar per kalenderår överskrider sju dagar.

Förutsättningarna för att få vikariehjälp uppfylls inte om renskötaren vid den tidpunkt vikariehjälpen utförs, i enlighet med en lag som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller i lagar om införande av dem får full invalidpension som be-

viljats tills vidare eller rehabiliteringsstöd som motsvarar full invalidpension.

5 §

Arbeten som ersättningen grundar sig på

Kostnaderna kan ersättas bara om de orsakats av skötsel av sådana vid tidpunkten för vikariehjälpen nödvändiga renskötselarbeten som renskötaren själv skulle ha utfört för egen, en familjemedlems eller renbeteslagets räkning, om renskötaren inte hade varit arbetsoförmögen.

Ersättning betalas inte, om

- 1) en familjemedlem till renskötaren hade kunnat utföra det arbete som vikarien utfört,
- 2) annat offentligt finansieringsstöd har beviljats för arbetet,
- 3) arbetet hör till renskötarens uppgifter när han eller hon är i anställningsförhållande eller uppdragsförhållande till renbeteslaget,
- 4) arbetet hänför sig till ett förtroende- eller förvaltningsuppdrag eller annat motsvarande uppdrag som renskötaren fullgör, eller
- 5) arbetet består av sådan förädling av en renprodukt som inte är nödvändig med tanke på produktens hållbarhet.

6 §

Vikarien

Kostnaderna kan ersättas endast om renskötaren har skaffat vikariehjälpen av en serviceproducent som antecknats i förskotts-uppbörsregistret.

Kostnaderna ersätts inte om renskötaren eller en familjemedlem direkt eller indirekt har producerat tjänsterna eller om vikarien är en familjemedlem till renskötaren.

7 §

Maximitiden för vikariehjälp per år

Maximiantalet vikariehjälpstimmar per renskötare under ett kalenderår fastställs genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet före utgången av det föregående kalenderåret. Maximiantalet fastställs med be-

aktande av det anvisade anslaget för året i fråga. Vikariehjälpstimmar får användas högst 90 dagar per kalenderår.

8 §

Ersättning som betalas för vikariehjälp

Ersättningen är högst 17 euro per timme. Ersättning betalas inte i fråga om mervärdesskattens andel. Beloppet justeras årligen vid ingången av januari med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Det belopp som anges i denna lag motsvarar nivån för lönekoeficienten för 2015.

Om det timpris som renskötaren och serviceproducenten kommit överens om är mindre än den ersättning som avses i 1 mom., ska det pris som renskötaren och serviceproducenten kommit överens om betalas i ersättning. Priset kan endast utgöras av sådan ersättning för arbete som avses i 25 § i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996).

Ersättningen betalas till serviceproducenten.

9 §

Ansökan om vikariehjälp

Renskötaren ska ansöka om vikariehjälp skriftligen hos Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) innan det arbete som vikariehjälpen omfattar inleds. Vikariehjälp ska sökas separat när varje behov av vikariehjälp börjar eller när vikariehjälpen för samma behov fortsätter efter ett avbrott.

Ingen separat ansökan behöver dock göras om

1) renskötaren redan tidigare har lämnat LPA ett i 4 § 1 mom. avsett intyg av vilket framgår hans eller hennes arbetsoförmåga när vikariehjälpen i fråga börjar, eller

2) renskötaren ännu inte har lämnat LPA den ansökan om ersättning enligt 10 § som hänför sig till föregående ansökan om vikariehjälp.

Av ansökan och dess bilagor ska framgå de uppgifter som behövs för att vikariehjälp ska beviljas.

10 §

Ansökan om ersättning

Renskötaren ska ansöka om ersättning hos LPA senast den kalendermånad som följer efter den tidpunkt då vikariehjälpen utfördes. Även om ansökan inte lämnats in inom föreskriven tid kan ersättning beviljas, om det på grund av dröjsmålet skulle vara oskäligt att vägra sökanden ersättning.

Av ansökan och dess bilagor ska framgå

- 1) antalet vikariehjälpss dagar och antalet arbetade timmar,
- 2) serviceproducenten,
- 3) vikariens namn och bekräftelse på att förutsättningarna för ersättning av kostnader enligt 6 § uppfylls,
- 4) vilka uppgifter vikarien har utfört,
- 5) det timpris för ordnande av vikariehjälp som överenskommits, och
- 6) övriga uppgifter som behövs för betalning av ersättning.

Till ansökan ska fogas serviceproducentens bekräftelse av 2 mom. 1—5 punkten samt serviceproducentens meddelande av att annat offentligt finansieringsstöd för arbetet inte har beviljats serviceproducenten.

11 §

Utlåtanden

En i 19 § i renskötsellagen avsedd renvärd eller, när denne är förhindrad, renvärdens i 2 mom. i den paragrafen avsedda ställföreträdare ska ge LPA ett utlåtande där han eller hon i behövlig omfattning ger en bedömning av om förutsättningarna för vikariehjälp och ersättande av kostnaderna uppfylls. Utlåtandet ges av renvärderna i det renbeteslag där den renskötare som anlitat vikariehjälpen är delägare. Renskötaren ska underrätta renvärderna om att vikariehjälp ordnas så snart det framgått att vikariehjälp behövs.

LPA kan begära utlåtande av renbeteslagets styrelse, om ansökan om vikariehjälp eller ersättning för kostnader står i strid med det i 1 mom. avsedda utlåtandet eller om det annars behövs för att ärendet ska kunna utredas.

12 §

Beslutsfattande och betalning av ersättning

Beslut kan meddelas i form av datorutskrifter eller annars åtminstone delvis som färdigtryckta handlingar. I sådana fall kan beslutet undertecknas maskinellt. Beslutet delges parten på det sätt som föreskrivs i 59 § i förvaltningslagen (434/2003).

LPA betalar ersättningen till ett av serviceproducenten angivet konto hos en bank i någon av Europeiska unionens medlemsstater.

13 §

Återkrav av ogrundad ersättning

Om ersättning betalats utan grund, är renskötaren skyldig att betala de kostnader som detta orsakat LPA.

LPA kan helt eller delvis avstå från återkrav, om detta anses skäligt och betalningen av den ogrundade ersättningen inte kan anses ha berott på renskötarens eller dennes företrädares svikliga förfarande. LPA kan också avstå från återkrav om det belopp som ska återkrävas är litet. Återkrav samt indrivning av ränta ska dock ske till fullt belopp, om återkravet beror på att den ersättning som betalats inte har motsvarat de regler för statligt stöd till jord- och skogsbruket som ligger till grund för godkännandet av avbytarsystemet och om Europeiska unionens lagstiftning kräver det. Beslut om återkrav ska fattas inom fem år från den dag den ogrundade ersättningen betalades, om inte något annat följer av Europeiska unionens lagstiftning.

Om en fordran som fastställts genom ett beslut om återkrav inte har betalats på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen med tillämpning av den räntesats som föreskrivs i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). Förfallodagen får infalla tidigast två veckor efter den dag beslutet om återkrav meddelades.

Fordran som fastställts genom ett beslut om återkrav är jämte dröjsmålsräntor direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av fordran finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

14 §

Ändringssökande

Beslut som LPA meddelat med stöd av denna lag av får överklagas genom besvär hos Norra Finlands förvaltningsdomstol på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvärsskriften ska lämnas in till LPA inom besvärstiden.

LPA ska rätta sitt beslut om den till alla delar godkänner besvären. I övriga fall ska LPA utan dröjsmål och senast inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften, sitt utlåtande och handlingarna i ärendet till Norra Finlands förvaltningsdomstol.

Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen om denna beviljar besvärstillstånd.

15 §

Allmän ledning, styrning och övervakning samt verkställighet

Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av verksamhet som avses i denna lag hör till social- och hälsovårdsministeriet. LPA svarar för verkställigheten av lagen.

16 §

Statens ersättning för kostnaderna för vikariehjälp

LPA:s kostnader för betalning av ersättningar enligt 8 § ersätts med statens medel inom ramen för det anslag som anvisas i statsbudgeten. Ersättningen betalas årligen som förskott i två lika stora poster i januari och juli så att förskottet står till LPA:s förfogande den första bankdagen i månaden. Social- och hälsovårdsministeriet kan av särskilda skäl betala förskottet med avvikelse från vad som föreskrivs ovan, om LPA:s beredskap att betala de ersättningar som avses i denna lag annars äventyras.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer senast den 25 juni varje år det slutliga beloppet av statens ersättning för det föregående kalenderåret. LPA ska för detta ändamål

lämna ministeriet en utredning över kostnaderna för det föregående året senast den 20 den månad som föregår fastställandet.

Om de förskott som under kalenderåret betalats till LPA i enlighet med 1 mom. överstiger det slutliga beloppet av statens ersättning, ska den överstigande delen användas för följande års kostnader.

17 §

Statens ersättning för förvaltningskostnader

LPA betalas en skälig ersättning av statens medel för de förvaltningskostnader som skötseln av uppgifterna enligt denna lag orsakat LPA.

På framställning av LPA beslutar social- och hälsovårdsministeriet om den i 1 mom. avsedda skäliga ersättningens belopp och betalar ersättningen till LPA i samband med den ersättning som avses i 31 § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare (1231/1996).

18 §

Renskötares anmälningsskyldighet

Rensköturen ska lämna LPA sådana uppgifter om sig själv, sina familjemedlemmar och sitt renskötselarbete som kan inverka på erhållandet av vikariehjälp eller ersättning enligt denna lag eller på ersättningsbeloppet.

19 §

Serviceproducentens anmälningsskyldighet

Serviceproducenten ska meddela LPA sådana uppgifter om vikariearbetet, vikarien och sin näringsverksamhet som kan inverka på erhållandet av ersättning för vikariehjälp eller på ersättningsbeloppet.

20 §

Sekretess och utlämnande av uppgifter

Utöver vad som i 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verk-

samhet (621/1999) föreskrivs är också sådana handlingar och uppgifter i dem sekretessbelagda som hänför sig till verkställigheten av denna lag och som gäller en renskötares ekonomiska ställning.

Utöver det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har LPA rätt att, oberoende av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, till Skatteförvaltningen lämna ut uppgifter som LPA förfogar över och som behövs för beskattningen, som har samband med verkställigheten av denna lag och som gäller betalda ersättningar, mottagarna av ersättningarna och vikariehjälpen samt kostnader som ersättningarna grundar sig på.

21 §

Rätt att få uppgifter

På LPA:s begäran är ett renbeteslag, en renvärd, en renvärds ställföreträdare, skattemyndigheten, Befolkningsregistercentralen, Landsbygdsverket, magistraten, Pensionsskyddscentralen samt pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter skyldiga att oberoende av sekretessbestämmelserna avgiftsfritt lämna ut uppgifter som de förfogar över och som gäller en renskötares eller serviceproducenters företagsverksamhet eller de pensioner som beviljats renskötaren samt andra uppgifter som är nödvändiga för att ett ärende som behandlas ska kunna avgöras, för att åtgärder i ärendet ska kunna genomföras och för att uppgifter som lämnats till LPA för verkställigheten av denna lag ska kunna kontrolleras.

22 §

LPA:s rätt att använda uppgifter som erhållits i andra ärenden

LPA har rätt att i enskilda fall vid behandlingen av ett ärende enligt denna lag använda uppgifter som LPA fått för skötseln av sina övriga föreskrivna uppdrag, om det är uppenbart att dessa uppgifter påverkar bevil-

jandet av vikariehjälp eller erhållandet av ersättning enligt denna lag, att uppgifterna enligt lag ska beaktas vid beslutsfattandet och att LPA också annars separat har rätt till dessa uppgifter. Den som ansöker om vikariehjälp och ersättning ska på förhand underrättas om att uppgifterna eventuellt kommer att användas.

23 §

Bevarande av handlingar

Handlingar som gäller beviljande av och ersättning för vikariehjälp enligt denna lag ska bevaras den tid som anges i gruppundantagsförfordningen för jordbrukssektorn, om inte arkivverket har bestämt att handlingarna ska bevaras varaktigt.

24 §

Avbrytande av betalning av ersättning

Prövningen av förutsättningarna för erhållande av vikariehjälp och betalningen av ersättningar kan avbrytas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet, om det inte finns medel för betalning av ersättningarna eller Europeiska unionens lagstiftning kräver detta.

Om ersättningarna för vikariehjälp som ordnats innan avbrottet börjar gälla inte kan betalas till fullt belopp på grund av brist på medel, kan de betalas följande år av det anslag som anvisats för kostnaderna för vikariehjälp för renskötare i statsbudgeten för det året.

25 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Trots vad som bestäms i 7 § om fastställandet av maximiantalet vikariehjälpstimmar, är maximiantalet vikariehjälpstimmar 150 timmar per renskötare år 2015.

2.

Lag**om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 114 § 1 mom. 9 punkten, så-
 dan den lyder i lag 969/2013, som följer:

114 §

*Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts
 uppgifter*

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har
 till uppgift att sköta

pälsdjursuppfödare enligt lagen om avbytar-
 service för pälsdjursuppfödare (1264/2009)
 och vikariehjälp för renskötare enligt lagen
 om vikariehjälp för renskötare år 2014
 (968/2013) och lagen om vikariehjälp för
 renskötare (/),

9) avbytar-service för lantbruksföretagare
 enligt lagen om avbytar-service för lantbruks-
 företagare (1231/1996), avbytar-service för

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 13 november 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Omsorgsminister *Susanna Huovinen*

*Bilaga
Parallelltext*

2.

Lag

om ändring av 114 § i lagen om pension för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006) 114 § 1 mom. 9 punkten, så-
dan den lyder i lag 969/2013, som följer:

Gällande lydelse

114 §

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts upp- gifter

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har
till uppgift att sköta

9) avbytar-service för lantbruksföretagare
enligt lagen om avbytar-service för lantbruks-
företagare (1231/1996), avbytar-service för
pälstdjursuppfödare enligt lagen om avbytar-
service för pälsdjursuppfödare (1264/2009)
och vikariehjälp för renskötare enligt lagen
om vikariehjälp för renskötare år 2014
(968/2013),

Föreslagen lydelse

114 §

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalts uppgifter

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt har
till uppgift att sköta

9) avbytar-service för lantbruksföretagare
enligt lagen om avbytar-service för lantbruks-
företagare (1231/1996), avbytar-service för
pälstdjursuppfödare enligt lagen om avbytar-
service för pälsdjursuppfödare (1264/2009)
och vikariehjälp för renskötare enligt lagen
om vikariehjälp för renskötare år 2014
(968/2013) och lagen om vikariehjälp för
renskötare (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .